

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hetű és
 ünnep utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.
 A szerkesztőség kérésreki visszaadásra
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.
 Hirdetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyen szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, decz. 2.

A kuria ballába.

Hollónak is beválik, olyan fekete a kuria, bíraskodás elől felejté. Valami

ítéletet, mely a választást megsemmisítette. A löbbi ötvenkilencz megkérvényezett pedig elmélkedhetik rajta, mi-csoda folytatást ígér ez a nem nagyon biztató kezdet?

Ebből az esetből már kitűnik, milyen szempontból indul ki a kuria: a paragrafusokhoz való görcsös ragaszkodás szempontjából. S hiszszük, hogy ez a görcsös ragaszkodás meglesz valamennyi megtámadott mandátummal szemben és nemcsak most volt észlelhető, mikor véletlenül vagy szándékosan, egy néppárti mandatum került a nagyméltóságú kir. kuria hölcs és pártatlan ítélőszéke elé.

Ugyanazt a szigort követeli már most a közvélemény valamennyi mandátummal szemben, mint a melylyel Gagern báró képviselőségét megsemmisítették. Éppen azt a szigort, éppen azt a kemény paragrafus-lovaglást, nehogy olyasféle látszata legyen a dolognak, mintha a kuria is szövetségesnek állott volna be a néppárt ellen a parlamentben és a parlamenten kívül megindított ekkeseredett harcznak.

Nagyfontosságú lépést tett a kuria ezzel az ítélettel. S ha tegnap megtette

ebben az irányban ballábbal az első lépést, bizonynyal lesz bátorsága holnap utána lépni a jobbal.

Mert Gagern Miksa báró esete nem olyan, hogy liberális színű üveg nélkül jogszerűnek lehetne mondani a kuria döntését mindiár az első szempillantásra

nyitotta be a képviselőnek magyar állampolgárságát, a melyeket lehetetlen el nem fogadni. Hogy ezzel szemben a kuria az 1879. L. tcz. szavain építette fel ítéletét, azt lehet védeni, de támadni is.

Minden esetre a kuriának most már jogászai kötelessége tovább menni ebben az irányban a többi mandátummal szemben is.

Van azonban ennek az ítéletnek egy igen fontos és igen sajnálatos vonatkozása, melyre kötelességünk ez alkalommal rámutatni.

Gagern Miksa édes atyja Poroszországból 1852-ben vándorolt Magyarországra s a porosz törvények szerint 1862-ben porosz állampolgárságát elvesztette. Minthogy pedig csak Mohamed korporsójának van meg az a privilegiuma, hogy nem veszi be sem föld, sem ég, az öreg Gagernről önkéntelenül is felmerül a kérdés: mi lett hát ő 1862-ben, ha Poroszország kitagadta?

Dr. Nagy Dezső védő azt mondta: magyar állampolgár. A támadók képviselője, Darányi Gyula azt állította: osztrák állampolgár. A kuria a támadók álláspontjára helyezkedett s ezzel elfogadta,

hogy az öreg Gagern báró 1862-ben Magyarországon osztrák állampolgárrá lett. Alljunk meg itt egy perczre.

1862-ben Magyarország önállósága tényleg meg volt szüntetve, de jogilag nem. Az osztrák rendőrség és osztrák katonaság féken tartotta a magyar szel-

és börtönnel megölni nem lehetett. Jogilag Magyarország akkor is épp olyan független volt, mint ma, sőt még függetlenebb, mert csak kivivandó, nem pedig szegre-akasztott jogaink voltak.

1862-ben tehát éppen úgy lehetett magyar állampolgárságot szerezni, mint 1847-ben. 1862-ben a Magyarországra vándorló épp oly kevésé lett osztrák, mint ma sem lehet azzá.

Hogy a közös hadügyminiszter törzskönyve Gagern bárót osztráknak tüntette fel, az nem bizonyít a magyar állam jogával szemben semmit. Hiszen ugyanaz a hadügyminiszter ma is Reichs-Kriegs-Ministernek nevezi magát, mégsem ismerjük el ezt a címzést jogosnak soha.

Azzal tehát, hogy a kuria elismerte Gagern osztrák állampolgárságát, elismert sokkal nagyobb dolgot. Elismerte az abszolútizmus jogosságát. Elismerte, hogy 1862-ben Magyarországon való tartózkodással osztrák állampolgárságot lehetett szerezni, elismerte ezzel, hogy 1862-ben Magyarország jogilag is osztrák tartomány volt és ezzel kiáltó csorbát ütött a jogfolytonosságnak eddig féltékenyen őrzött nagy elvén.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Görög katolikus magyarok.

— Emlékkönyv a görög szert. katolikus magyarok római zarándoklatáról. Kiadja: a görög szert. katolikus magyarok országos bizottsága, Budapest, 1901. évben. —

Körülbelül egy hónappal ezelőtt ilyen címmel nagyszabású díszmű hagyta el a sajtót. Fényes kiállításával egyszerre magára vonja a figyelmet; még jobban lebilincsel azonban, ha olvasásához fogunk.

Nemzeti történelmünknek néhány igen érdekes és a jövő szempontjából igen fontos lapja van ebben a könyvben megírva: a görög szertartású katolikus magyarság eddigi küzdelmeinek története és céljai.

Folytonos küzdelem volt e maroknyi nép sorsa. Küzdött magyarságáért, hogy a keleti szertartás örve alatt be ne olvadjon a vele határos és elvegyült, szintén keleti szertartású ruthén és oláh népbe. És küzdött őseinek katolikus hitéért, hogy bele ne olvadjon magyarsága révén az öt körülfogó protestáns tengerbe.

Történeti emlékek bizonyítják, hogy már az Árpádok korától kezdve Magyarországon mindig voltak görög szertartású katolikus magyarok. Van egy, a magyarok megtérésének korából fennmaradt forrás, mely szerint Magyarországon a keleti szertartású térítők működése

azért nem vezetett nagyobb sikerre, mivel saját nyelvükön írott könyveik nem voltak. Így aztán a görög szertartás hívei csak a Tiszán túl voltak találhatók, de hogy ezeknek papjaik is csak magyarul tudtak s a szertartások is magyarul végeztettek, arra Kálmán király korából van bizonyítékunk. Ekkor ugyanis egy felmerült eset folytán kiderült, hogy az egész országban csak egy ember értett görögül: Simon pécsi püspök. Az itt levő görög szertartásúak tehát nem élhettek más nyelvvel, mint a magyarral.

Később nagy csapások érték a görög szertartású magyarságot. Községeiket feldulta a tatár s helyükbe megkezdődött az oláh és szláv bevándorlás. Ez utóbbiak külföldről jöttek s magukkal hozták egyházi szervezetüket, míg a keleti szertartású magyarság szervezete még addig nem tudott kibontakozni. Természetes, hogy a szervezett bevándorlók megkezdtek a szervezetlenek beolvasztását: a keleti szertartású magyarok eloláhosítását, elszlávosítását. Jött újabb csapás: a török hadak éppen az óhitű magyarság vidékeit választották országutnak Erdélybe és Felsőmagyarországba intézett becsapásaik alkalmával. Végül pedig a reformáció a magyar nyelv segélyével mért rájuk erős csapást különösen Hajdumegyében, melynek lakossága azelőtt tiszta keleti szertartású magyar volt, a reformáció rohama után pedig két-három község kivételével az egész megye a magyar kálvinizmus főfészkevé lett.

Valódi áldás volt tehát erre a népre az 1649-ben végleg megkötött Szent Unió. Viszszatérve az apostoli szék hűségére, most már elég erős támasztékok találtak a protestánsok ellen a katolikus hitben, viszont magyarságukat sem kellett félteniök, testvéri viszonyban lévén a hatalmas katolikus magyarsággal.

E kettős oltalom alatt kezd a keleti szertartású katolikus magyarság visszatérni régi szertartási nyelvéhez: a magyarhoz. Lassu, hosszas fejlődés eredménye a mai állapot, épp úgy, mint a hogy századok előtt a magyar nyelv is csak lassan tűnt le az oltárról. S a hosszas fejlődésnek megtett az az eredménye, hogy körülbelül száz év óta a magyar egyházközségekben minden szertartást magyar nyelven végeznek.

Mindez lassan, alig észrevehetően ment végbe. A nyilvánosság elé nagyobb zajjal a balázsfalvi gör. kath. érsekség feállításá után lépett a magyarok mozgalma, a mikor is a kihaló oláh egyháztartományával szemben magyarságuk védelemét csak egy külön, a hajdudoroghi gör. kath. püspökség felállításában vélték megtalálhatni. E tárgyban 1868-ban Hajdu-Dorogon helyi bizottság is kezdte meg működését, mely azóta folyton ébren tartja a mozgalmat s annyit el is ért, hogy 1873-ban Hajdu-Dorogon a magyar ajku görög katolikusok részére vidéki püspöki helynökség állított fel.

Ugyanez a bizottság azonban tulbuzgóságától elragadtatva, egy kis hibát is csinált.

Ez pedig sokkal nagyobb dolog, hogy sem csak úgy egyszerűen át lehetne siklani fölötte. Ime a kuriának, magánjogunk eddigi erős védőjének most először volt alkalma fontos közjogi kérdésben véleményét nyilvánítani s az első lépés izgalmai közt — ballépést követ el.

Nem Gagernről, nem is a néppártól van itt többé szó, hanem a magyar államról, a magyar közjogról, a magyar történelemről. Ezeket sértette meg a kuria akkor, mikor éppen a törvényekhez akart görcsösen ragaszkodni.

Midőn ezt szomorúan följegyezzük, reméljük, a paragrafus-örülésnek nem lesz több ilyen következése. A balláb szerencsétlen lépésére következni fog ugyanannyi erélyvel, de kevesebb izgalommal s így tévedés nélkül a jobb.

Dr. K. A.

Az első megsemmisített mandátum.

Szombaton tárgyalta a kuria az első petíciót, a hozott ítélet kihirdetését pedig hétfőre tűzte ki. Koczkán a *galgóczi* mandátum sorsa forgott, amelyet az általános választások alkalmával báró *Gägern* Miksa néppárti nyert el dr. *Rudnyánszky* Bélával, a szabadelpvűpárt jelöltjével szemben. A kisebbségben maradt párt azonban megtámadta a választást azon az alapon, hogy báró *Gägern* mindössze alig egy évvel ezelőtt vétetett fel a magyar állampolgárság kötelekébe, holott törvény szerint csak az lehet magyar képviselő, a ki legalább tíz év óta bír itt honossággal.

Mint a szombati tárgyaláson, ma is nagy hallgatóság leste az ítélet kihirdetését. A kissé szűk terem zsufolásig tele volt már, mikor a kuria választási tanácsának tagjai, az élükön *Paiss* Andor elnökkel, valamivel 12 óra után a terembe léptek. Az elnök mély csendben fogott az ítélet rendelkező részének kihirdetésébe, a mely báró *Gägern* mandátu-

mát érvénytelennek nyilvánítja. Az ítélet így hangzik:

Ő Felsége a király nevében a magyar királyi kuria, a galgóczi kerületben 1901. évi október 2-án megtartott választást, melyben báró *Gägern* Miksa választott képviselővé, *érvénytelennek mondja ki*. Köteleztetik báró *Gägern* a támadó felek ügyvédje részére 15 nap alatt 1000 korona költséget fizetni. Az ítélet hiteles kiadványa a képviselőház elnökének megküldetik. A petícionálók letett 3000 koronája kiutaltatik.

A megokolás szerint a támadás azon az alapon történt, hogy báró *Gägern* a bemutatott okiratok szerint Magyarországon csak 1900. nov. 15-én nyert honosságot és az állampolgári esküt 1901. évi január 22-én tette le. Minthogy pedig legalább is tíz évi honosság előtt senki a magyar törvényhozás tagja nem lehet és érvényesen meg nem választható, a mandátumát érvénytelennek kellett kimondani.

Az ítélet következtében Galgócson új választás lesz.

A nagy érdeklődéssel várt ítélet közjogi vonatkozásaival lapunk vezető cikke foglalkozik.

Cseh, délszláv és rutén egyetem.

Ausztriában a nemzetiségek ismét erősen mozgolódnak. *Brünnen* tegnap délelőtt a cseh egyesület házában népes gyűlést tartottak *Prazak* képviselő elnöklésével, a Brünnenben felállítandó cseh egyetem ügyében. Miután több szó, köztük *Stranszky* képviselő és dr. *Zubaly*, a prágai cseh egyetem bölcsészeti karának dékánja, hangoztatták egy *második cseh egyetem* felállításának szükségét, egyhangulag elfogadták *Kondela* tartománygyűlési képviselő határozati javaslatát, melyben a gyűlés a *brünni cseh egyetem* mielőbbi felállítását követeli, tiltakozik a cseh nemzet kulturális törekvéseinek kicsinyítése ellen és felhívja az összes pártok

cseh képviselőit, hogy minden eszközzel mozdítsák elő a második egyetem felállítását és a brünni cseh technika kibővítését.

Prágában a cseh Ferencz József-akadémia diszülést tartott. *Lobkowitz* György herceg beszéde után, melyben azt mondta, hogy a cseh népnek nemcsak hogy el kell sajátítania más nemzetek kulturális eredményeit, hanem e mellett saját önálló és különleges kulturáját is ápolnia kell; felolvasták az évi jelentést és az akadémia elhunyt tagjairól emlékeztek meg. Ezután *Vrchliczky* Jarosláv ünnepi beszédet mondott.

Népes gyűlést is tartottak a *délszláv* egyetem ügyében. Elfogadtak egy határozatot, melyben a reichsrathi cseh képviselőket felhívják, hogy a délszláv egyetem felállítására irányuló törekvéseket támogassák. Követelték a *rutén* egyetem felállítását is.

A pénzügyi bizottság

december hó 4-ik napján délután 5 órakor a képviselőházban szokott helyiségében ülést tart. Tárgyai: A vármegyék pénztári és számviteli teendőinek ellátásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. 2. A pápa-bánhidai helyiérdekű vasut engedélyezéséről szóló 18. számú; és 3. a dunántúli helyiérdekű vasut részvényláráság tulajdonát képező vasutvonalak építésére és üzemeltetésére kiadott engedélyokiratok egyesítése és e vasutvonalak szállítási adómentességére a zalavölgyi helyiérdekű vasut szállítási adómentességével egységes időtartamban való megállapítása tárgyában a keresk. miniszter 16. sz. törvényjavaslata. A bizottság december 5-én délután 5 órakor a képviselőházban, szokott helyiségében ülést tart. Tárgy: Az 1902. évi állami költségvetés tárgyalása.

A vámkezelők visszaélése.

— Az elbocsátó végzés indokolása. —

Említettük már, hogy a Nagyvárad város kárára elkövetett visszaélések ügyében már meghozta *Rimler* Károly polgármester-helyettes a határozatot. E szerint *Beczky* Arthur vámfelügyelő, *Horváth* János vámmellenőrt, *Takács* Lajos vámmellenőrt és *Heperli* József II-od osztályú vámmellenőrt állásukból elbocsátották, míg *Mertz* István és *Szabó* Károly vámmellenőrként és *Tallhammer* József helypénzszedő egyenként 50—50 korona, *Rigli* Ferencz helypénzszedő pedig 25 korona pénzbüntetésben lettek elmarasztalva.

A határozat indokolása a következő:

Papp Sándor lóvásártéri felügyelőnek hit alatti vallomásaival igazolva van, hogy ezen lóvásártéri díjjegyeket másodszori értékesítés végett *Beczky* Arthur vámfelügyelő adta át neki, mint lóvásártéri felügyelőnek azon utasítással, hogy azokat a vásár tartama alatt értékesítse és ezen szolgálatokért neki jutalmat ígért, a mely jutalmat meg is adta, amennyiben Papp Sándor vallomása szerint *Beczky* Arthur vámfelügyelőtől ezen szolgálatáért helenként a vásár nagyságához és forgalmához képest 80 krajczártól 1 frt 50 krig terjedő pénzbeli jutalmat kapott. Ugyancsak Papp Sándor vallomásaival igazolva van, hogy ezen bűnös cselekményre Papp Sándort *Beczky* Arthur birtára. A hit alatt kihallgatott és az augusztus 12-én tartott lóvásáron a kapuknál szolgálatot teljesítő két rendőr névszerint *Balogh* Imre és *Pápa* Lajos igazolják, hogy az augusztus 12-iki lóvásárkor talált 30 darab lóvásártéri díjjegyet oly módon, hogy azoknak ellenőrzési számai kitéptek, *Beczky* Arthur vámfelügyelő eszközölte, mely ténynek más czélzata nem lehetett, minthogy ezen díjjegyek hamis volta felismerhetetlenné tétessék, azonban a jegyek hamis volta mégis megállapítható, mivel a teljesen ki nem téptt sorozati számok leolvasása után tisztán áll az a körülmény,

1896-ban u. i. Budapesten, az egyet mi templomban magyar nyelvű misét mondott. A mely, magában véve igen jelentéktelennek látszó eseményt sikerült a hozzá nem értő sajtónak úgy felfújnia, hogy Róma 1896. októberében a magyar szertartási nyelv használatát egyenesen megtiltotta. Szerencsére a S. Congr. Officiu ezen rendelkezést ki nem hirdették s így a régi szokás máig érvényben maradt.

Görög katolikusaink azonban érezték, hogy helyzetük ma tarthatatlanná vált s ezért elhatározták, hogy egyenesen Ő Szentségétől fogják kérni a szertartási magyar nyelv engedélyezését. E czélból egyházi és világi kitűnőségekből *Szabó* Jenő főrendiházi tag elnöklete alatt országos bizottság alakult, mely a szent évben zárandoklatot vezetett Rómába s ugyanakkor átadta a Szentatyának a görög szertartásu magyarok kérelmét tartalmazó emlékiratot is.

E fényes zárandoklat leírását foglalja magában az Emlékkönyv egyik része. Másik részében a pápához intézett emlékirat foglaltatik, a mely részletesen, történelmi, liturgikus és egyházi alapon fejti ki, hogy igenis, a keleti szertartásu egyházban a magyar nyelvnek helye van az oltár előtt, sőt azt oltári nyelvtől a hitélet épségben tartása egyenesen meg is követeli. Közli ez a rész a mozgalom egész történetét, a hozzá csatlakozottak, valamint az országos bizottság tagjainak névsorát, kimutató a görög katolikus magyarok számáról, mely jelenleg 200,000-re megy, végül pedig egy igen érdekes térképet mellékel, a görög

katholikus magyarok földrajzi elhelyezkedésének feltüntetésére.

Érdekesnek tartjuk itt felamltani azok neveit, a kik *Nagyváradról* a mozgalomban részt vettek. Örömmel és büszkeséggel látjuk, hogy Nagyvárad fiai e téren, ebben a nemes mozgalomban is vezérszerepet játszanak, dacára az itteni görög katolikus magyar hitközség számbeli kicsinyiségének. Az országos bizottság társelnökeinek sorában ott látjuk a nagyváradi kir. tábla kiváló tanácselnökét, *Medvigy* Mihályt, a választmány tagjai közt pedig *Velyáczy* Gyula táblabíró és *Nizsalovszky* Endre törvényszéki bírót. A magyar nyelv érdekében megindult mozgalomhoz a fenti három vezérfőnökön kívül Nagyvárad anyaközség nevében n csatlakozásukat írásban jelentették ki *Medvigy* Gábor, *Medvigy* István, *Vaszily* György, id. *Kovács* János, ifj. *Kovács* János, *Szilvássy* László, *Árendáczy* Ferencz, *Árendáczy* Mihály, *Kovács* András, *Kovács* József, *Szótak* Miklós, *Tóth* Lajos, *Végső* Sándor, *Kovács* József, *Dankó* János, *Pontik* Mihály, *Orosz* Ferencz, *Szobota* Mihály, *Marossy* Imre és *Szöke* Mihály.

A mozgalomhoz az aránylag rövid idő alatt (és a szintén tekintélyes számú keleti szertartásu katolikus székelység teljes mellőzése dacára) összesen 113 anya- és 568 fiókegyház község, továbbá 274 tanya csatlakozott, 11,357 aláírással, 134,527 hívő képviselőtében.

hogy az ily módon megcsonkított jegyek, a már egy ízben használt és ugyancsak ezen alkalomra másodsor lebélyezett jegyek voltak.

Ugyanily irányu visszaélést bizonyítanak még Beczkay Arthurral szemben a Terge János részére kiadott jegyek is, ki hit alatt valija, hogy a hamisnak konstátált lóvásártéri díj-jegyét, neki egy a lóvásártéri czédulához alakánál álló és Beczkay Arthur személyleírására teljesen ráillő egyén adta ki. A lóvásártéren elkövetett visszaélések megállapítása után felmerülvén annak a kérdése, vajjon nem történnék-e a baromvásártéren is ehhez hasonló visszaélések, ennek megállapítása végett a jelen vizsgálat vezetésével megbízott tanácsnok a baromvásártéren megjelent és tanuk jelenlétében, az augusztus hó 12-iki vásáron a járlatok átírásával együttesen beszédett baromvásártéri jegyet lefoglalta, ezen jegyeket vizsgálat tárgyává tévén, megállapította, hogy azok között 30 darab a lóvásártéri jegyhez hasonló módon hamisított jegy van forgalomban és ezen jegyek még azt is igazolni látszanak, hogy azokról a régi keleti bélyegzés valamely vegyszer alkalmazása és vakarás által lett eltávolítva. A lefoglalt jegyek jórésze lebélyezettlenül, vagy pedig minden szakítás nélkül került forgalomba. Ezen jegyekre vonatkozólag Héretó Imre és Farkas Károly rendőrök hit alatt kihallgatván azt vallják, hogy amennyiben ők szigorúan alkalmazkodtak a vett utasításhoz, hogy a jegyeket csak szarkakon szabad megszakitani, a hamisaknak talált jegyeknek olyképp történt megcsonkítását, hogy a sorozati számok kitéptek, Beczkay Arthur vámfelügyelő teljesítette, személyesen, a szemük láttára a baromvásártéri kapunál. Ezen jegyek egyik-másikából, a hol a sorozati szám egészben ki nem tépett, kétségen kívül megállapítható, hogy a vámjegyek kétszer lettek használva és így hamisak s hogy aki az ellenőrzési számot szándékosan kitépte az csak bűnszándékkal s azon világos czélzattal tevő, hogy a vámjegyek hamis volta megállapítható ne legyen. Rigli Ferencz beösméri, miszerint a baromvásártéren lefoglalt hamis jegyeket augusztus hó 12-én reggel Beczkay Arthur vámfelügyelő adta át neki értékesítés végett, ezen jegyek a szelvényfüzetekből a legszabálytalansággal kitépve adták át és a másodsor lebélyegzéssel már el voltak látva.

Mindkét vásártéren — a megejtett vizsgálat szerint — a marhajáratok kapcsán beszedett díjjegyek hétről-hétre összegyűjtettek, azokat a járlatkezelő tisztviselő a fiókjába elzárta s a következő hetivásár megnyitása előtt összecsomagolva Beczkay Arthur vámfelügyelőnek átadta, a ki azokat állítólagos megsemmisítés végett át is vette. Kétségtelen, hogy ugy a Papp Sándor lóvásártéri felügyelőnek átadott jegyek, mint a Rigli Ferencz vámkezelőnek a szelvényfüzetek kapcsán átadott szelvénykönyvekből kitépott s előre lebélyezett jegyek ezen megsemmisítés végett odaadott jegyekből lettek kiválogatva, mert ezen elhasznált jegyekhez tömegekben csakis Beczkay Arthur vámfelügyelő juthatott és pedig a fentebb leírt módon, valamint az ő rendelkezése alatt állottak a kelet bélyegzők is, amelyeknek alkalmazásával illetve használatával a jegyeket újból értékesítés végett elkészíthette. Ezen cselekménye a büntető törvénykönyv 361. §-ába ütköző és 363. §. szerint minősülő hűtlen kezelés büntetésnek ismérveit megállapítani látszanak, de ettől eltekintve számos oly szabálytalanságok és vétkek mulasztások nyertek a vizsgálat folyamata alatt beigazolást, hogy ez utóbbi cselekményeivel is rá szolgált a legszigorubb büntetésre. Ily mulasztása, hogy az ellenőrzés leghathatósabb eszközül szolgáló vámjegy kelet bélyegzések a vámszemélyzet által éppen az ő beleegyezésével figyelmen kívül hagyattak, sőt ő maga utasította a vámszemélyzetet, hogy a vámjegyeket kelet bélyegzés nélkül is kiadhassák, sőt midőn a vámszemélyzet a vizsgálati iratok tanúsága szerint ezen ténykörülményt mint szabálytalant neki bejelentette, ezen figyelmeztetést intézkedés nélkül hagyta s ezen körülményről felelősségét sem téve jelentést, utját vágta annak, hogy az illetékes tényezők a város eme szándékos megkárosítására irányuló eljárást orvosolhassák.

Beigazolást nyert, hogy a vámszemélyzet által elkövetett mulasztásokat, melyek több esetben oly súlyos természetűek voltak, hogy az azt elkövetők ellen a legszigorubb eljárás lett volna foganatosítandó, saját hatáskörében önhatalmúlag elintézte és felelősségét ezen körülményről jelentést nem tett. Ugyanily súlyos elbírálás alá esik azon ténye, hogy a vásártérek látogató közönséget visszaélések felderítése esetén önhatalmúlag birtárolta, holott ez a jog, csak a rendőrhatalóságot illette volna meg, a bírságokat ugy számolta el, hogy a felekkel újabb jegyeket váltott, de hogy mennyit és hogy hol számolta el azokat? azt hitelt érdemlően igazolni nem tudta. Ugyanezen eljárást követve a Körözsön áthajtott jószágok után kiadott s úrnál irt vámjegy czédulákkal is és ezen eljárásával már eleve kizárt minden ellenőrzési módot. Ugyancsak terhére iradó azon körülmény is, hogy az ezen vizsgálat során kihallgatott és ellene terhelő vallomást tett tanukat, névszerint Papp Sándort több ízben magához hivatva és vallomásának megmésztására részint közvetve, részint közvetlenül ígéretekkel reá bírni törekedett, így értekezett Takács Lajos vámszedővel is ennek beidézése előtt és után közvetlenül és pedig miként a vizsgálati adatokkal igazolva van, a vámsorompónál alkalmazásban levő vámos eltávolítása után négy szemközt. Terhelő adatot képez ellene még ezen irányban az is, hogy a vizsgálat során kihallgatott Madarász Arkus Jánosnak bizonyos lóvásártéri ügyből fentálló 50 frt tartozásának megfizetését azon esetre helyezte kilátásba, ha bizonyos lóvásártéri jegyek kicseréléséről tanuskodni fog.

Meg nem engedhető magaviseletet tanusított továbbá akkor, amidőn az alárendelt személyzettől névszerint Horváth Jánostól nagyobb összegű kölcsönt vett fel s a vámszemélyzettel legalább is nem eléggé tisztázott váltóügyletekbe bocsátkozott. Nagy mértékben kifogásolható azon eljárása, hogy Müller Gyula vámkezelőtől 100 frt óvadékot vett fel s a helyett, hogy ezen óvadékot a városi pénztárba beszolgáltatta volna, azt magánál kezelte s későbbben Müller Gyulának részletekben visszafizette.

Ezen a vizsgálat folyamán beigazolást nyert visszaéléseket és szabálytalanságokat, Beczkay Arthur kihallgatása alkalmával megérőlteleníteni képes nem volt, az általa bemondott tanuk kihallgatása mellőztetett azon indokokból, mivel azok nem a bizonyított tény körülmények megczáfolására, hanem a jelen vizsgálat során panasz tárgyává sem tett körülmények beigazolására lettek volna felhíva.

Heperli József vámkezelő ellen Horváth János és Farkas József vámellenőrök vallomásával kétségtelenül beigazolást nyert, hogy vámjegyeket a város kárára kétszer értékesített és így a büntető törvénykönyv 361. §-ába ütköző s a 363. §. szerint minősülő hűtlen kezelési büntetését követte el, ezen cselekményért volt hivatal vesztésre ítélendő s ezen visszaélésének megtorlása végett tételnek át az iratok a kir. ügyészséghez.

Horváth János vámellenőr a legszigorubb büntetéssel, vagyis elbocsátással volt büntetendő, mivel ellene beigazolást nyert azon körülmény, hogy az alárendelt s közvetlenül az ő ellenőrzése alatt álló vámszemélyzettől hivatali állásának felhasználásával kölcsönöket vett fel és ez irányban zaklatása a vámszemélyzettel szemben annyira ment, hogy kölcsöneihez a vámszemélyzet kezelése alatt álló vámpénztárakat is felhasználta, sőt az is valószínűvé tétel, hogy a vámszemélyzetet burkolt czélzásokkal visszaélések elkövetésére ösztönözte. Mindezen tényeivel vámellenőri állására magát képtelenné tette, mert így a vámszemélyzettől függő viszonyba jövé, tőle továbbra a város érdekeinek jogos megvédését várni nem lehetett.

Takács Lajos vámkezelő elbocsátását indokoltá teszi azon bebizonyított tény, hogy részint a város, részint a közönség kárára csekélyebb értéket képviselő károsodásokat idézett elő és pedig oly módon, hogyha valamely vámjegy kiadásánál elszámolta magát, a követ-

kező alkalommal kárpótlásul a fél kárára több pénzt vett fel, mint a mennyi vámjegyét kiadott. Azonkívül a felekkel szembe durva, gorbomba és a tettelegességig menő magaviseletet tanusított s már a város jól felfogott érdekében is állásától elmozdítandó volt.

Szabó Károly, Mertz István vámkezelőket, valamint Tallhammer József II. oszt. vámellenőrt a vámjegyek lebélyegzése körül elkövetett nagyfokú szabálytalanságok miatt ezuttal és kivételesen csak azért büntetem pénz-büntetéssel és nem alkalmazom a büntetés legsúlyosabb mérvét az elbocsátást, mivel a vámjegyek szabálytalan kezeléséről a vámfelügyelő személyzetnek szintén tudomása volt és ezeknek lett volna kötelessége első sorban a város megkárosítására irányuló ezen szabálytalanságot meggátolni.

Végül Rigli Ferencz helypénzszedő ellen azért alkalmaztam az enyhébb pénzbüntetést, akinek kezébe a folyó évi augusztus 12-iki baromvásáron a hamis és lebélyezettlen jegyek kereszttulmentek, mivel ő 14 évi városi vámszedői szolgálata alatt ezen alkalommal volt legelső ízben a vásártéren szolgálásra beosztva s minthogy a jegyeket értékesítés végett közvetlenül Beczkay Arthur vámfelügyelőtől vette át, jóbíszeműleg gondolhatta, hogy a jegyek szabályosan lettek kiállítva s kelet bélyegzéssel ellátva.

Erdőri a tek. kir. ügyészség az összes ide vonatkozó vizsgálati iratok kapcsán a büntető eljárás megindítása végett, továbbá a polgármesteri hivatal, az állandó nyugdíjbizottság, a városi számvévi hivatal azzal, miszerint a kiszabott pénzbüntetésnek a kitűzött határidőben történt be- vagy be nem fizetéséről ide jelentést tegyen, továbbá Bordó Ferencz tanácsnok azzal, hogy az elbocsátott Heperli József és Takács Lajos ideiglenes helyettesítése iránt intézkedjék, Gerő Árpád rendőrkapitány, végül Beczkay Arthur, Heperli József, Horváth János, Takács Lajos nagyváradlakosok, Mertz István, Szabó Károly vámkezelők, Tallhammer József és Rigli Ferencz helypénzszedők végzésileg értesítettek.

UJDONSÁGOK

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

December 4. A kath. kör választmányi ülése.

December 4. Rendkívüli városi közgyűlés d. u. 8 órakor.

December 9. A jogász ifjuság hangversenye a Szaevay szobor javára.

December 8. A nőgyelet zászlószentelése.

Február 8. Katholikus kör bálja.

* **Ipolyi-requiem.** Tegnap, december 2-án volt 15 éve *Ipolyi* Arnold váradai püspök halálának. A tudós főpap alig egy félévig ült a váradai püspöki széken. Mikor a beszercebányai püspöki székről Váradra helyeztetett át, már nagybeteg volt. 1886 Nagy-Csütörtökén, éppen mikor káptalana Beszercebányán búcsuzott tőle, szélütés érte. A mint valamivel jobban lett Kältenleutgebenbe utazott a beteg püspök, ott hidegvíz kura alá vették, használt is a kura, de teljesen fel nem épült többé. Julius közepén megtartotta installációját, — december 2-án már kiterítve fektűt ravatalán a rezidencia disztermében. Félévi váradai püspökségének maradaadó emléke nagybecsű műtárgyainak ritka szép gyűjteménye a váradai muzeumban, amelynek felépítéséhez nagynevű utóda is tetemes áldozattal járult. A tegnapi halálozási évforduló alkalmából a székesegyházban és a plebániái templomokban requiemet tartottak az elhunyt püspök lelkiüdvéért.

* **Eljegyzés.** *Biszerszky* Iván, Biharvármegye árvaszei úlnöke eljegyezte *Vertán* Etele földbirtokos és neje *Vertán* Piroška bájos leányát *Irenkét*.

* **Városatyák választása.** Nagyváradi város igazoló választmánya tegnap délután ülést tartott **Frankó** Endre elnöke alatt, a melyen részt vettek **Rimler** Károly polgármester-helyettes, dr. **Hoványi** Géza és **Istvánffy** István jegyző. A közigazgatási bíróság már ismert ítéletéhez képest a jövő évi legtöbb adót fizetők névjegyzékét végleg megállapították. Bejelentik a városatyák választását s ez irányban intézkedést kérnek. Mint már említettük, holnap, szerdán rendkívüli közgyűlést tart Nagyváradi törvényhatósága, a melyre már kibocsátották a következő meghívót:

Valamennyi bizottsági tag urnak!

Főispán ur ö méltósága 896—1901. sz. intézkedéssel a folyó évi **december hó 4-ik napjának d. u. 3 órájára rendkívüli közgyűlés** összehívását rendelte el, melynek egyedüli tárgyát a folyó év végével megbízatásukat elvesztő és az időközben lemondott, illetve elhunyt törvényhatósági bizottsági tagok helyébe új tagok választásának elrendelése, a választás határidejének kitűzése és a választási elnökök kiküldése iránt előterjesztendő tanácsai javaslat tárgyalása fogja képezni.

Ezen közgyűlésre bizottsági tag urat tisztelettel meghívom.

Nagyváradi, 1901. november hó 30-án.

A polgármester helyett:

Komlóssy József,
tb. főjegyző.

* **Nagy Bella indulója.** Pozsony város polgármestere gyöngéd kezekkel iparkodott az ország nagynevű írójának, **Jókai** Mórnak eléggé ismert felháborodását lecsillapítani s vele feledtetni azon kínos eseményeket, melyeknek a költő neje vendégszereplése alkalmával ki volt téve. És a költő megbocsátott s a feledés fátyolával takart be mindent. Most **Nagy Bella** sajtó sebére is megtalálták a tapaszt. **Szendrei** G. egy zenedarabot írt, melynek a **Nagy Bella pozsonyi indulója** nevet adta. Miért írt az az ur éppen „induló-t”?

* **A biharmegyei és nagyváradi nőegylet** „Erzsébet” árvaháza részére újabb adományokat küldtek: **Andrássy** János pápai kamarás és kanonok 20 koronát, 10 liter babot, 10 liter kását, 2 zsák tengerit, 1 zsák kenyérlisztet és 5 kgr. szappant. **Radnay** Farkas segéd-püspök 3 zsák krumplit, 10 liter kását, 10 liter babot és 5 liter szilvaizt. Néhai **Sollz** Hedvigke nevében édes anyja 10 koronát. A nemes szívű adományozóknak az elnökség ez uton is hálás köszönetét nyilvánítja.

* **Egy község haladása.** Nagyváradi városának szomszéd községei: Püspöki, Bihar, Szent-János, Uj-Palota, Szőlős stb. szépen virágznak; felvirágzásukat, jólétüket, előhaladt művelődésüket annak köszönik, hogy Nagyváradi közelében vannak, hol minden terményeiket, ipargyártmányukat, kézimunkájuk műveit, kereskedői képességüket jól és hasznosan tudják értékesíteni. Ezekkel szemben **Szent-András** községe sok tekintetben elmaradt, de most már itt is megindult a haladás nagy műve. Szent-András községének két társparóznusa van: dr. **Wolafka** Nándor v. püspök, mint a nagyváradi lat. szert. káptalanok kispőstija és **Pekánovits** Imre, a Sebes-Körös ármentesítő-társulat igazgató-főmérnöke. A társkegyurak, bár a kegyuri vagyon parányi azon terhekhez képest, amelyeket ezen czímen viselniük kell, évek óta tanakodnak azon, hogy miként lehetne e községet emelni. A kegyuri iskola és templom közeli három századdal ezelőtt épült s azok az akkori viszonyoknak meg is feleltek, de ma az iskolaköteles gyermekek száma 170, pedig az iskolába 40—50 gyermek fér el, tehát 120—130 gyermek anél-

kül növekedik fel, hogy csak irni, olvasni is tudna megtanulni. A kegyuri templom oly kicsi, hogy abba ma már a lakosságnak egy harmadrésze sem fér be. A társkegyurak akként szándékoznak a község haladását előmozdítani, hogy a kegyuri jogok és terhek megváltásáért olyan összeget ajánlanak fel, a mely lehetővé teszi, hogy a község ezen megváltási összegnek kamatai terhére, a bőkezűségéről, és jószívűségéről széles körben ismert **Pável** Mihály püspök ö Excellentiájának már is kilátásba helyezett bő adományával, a lat. szert. káptalan mint szent-andrási nagybirtokos anyagi támogatásával, továbbá a híveknek és a községnek áldozatkészségével egy (új), a mai kor kívánalmainak megfelelő második iskolát építhet, a kis templomot jelentékenyen megnagyobbithatja, a paplakot átalakíthatja és fatornyát díszes téglatoronnyal cserélheti fel. A község a napokban tartott gyűlésében az elősorolt építkezéseket már el is határozta és kiküldött egy 40 tagból álló deputációt, amely **Pável** püspök ö Excellentiája elé fog járulni, hogy hathatós anyagi és erkölcsi támogatásával tegye lehetővé azt, hogy ezen elhagyott község, a többi szomszédos községek mintájára fejlődhesse s egyúttal fel fogja keresni a deputáció a lat. szert. káptalant is, hogy az is, mint e község nagy birtokosa őket nemes törekvésükben támogassa.

* **Köszönet-nyilvánítás.** A korona-kávéházi t. asztaltársaság az újvárosi r. k. népiskola két szegény növendékét téli ruhával ajándékozta meg, mely emberbaráti cselekedeteért a megajánkozottak nevében hálás köszönetet mond az újvárosi róm. kath. népiskola igazgatóságára.

* **Megyebizottsági tagok választása.** Öt választó kerületben Biharvármegye igazoló választmánya megsemmisítette a törvényhatósági bizottsági tagok választását s így ezeket a helyeket pótválasztás útján a napokban töltötték be. **Pecze-Szentmártonban Kopasz** István és **Lázár** Aurél, **Robogányban Darvas** Imre, **Nagybárdon Kocsis** Béla, **Mandel** Albert, **Palládi** Viktor és **Richter** Gyula, **Micskén Rozemberszky** Gyula és **Vasztelek** Ferencz, **Tárkányban Sipos** Imre és **Báthory** Zoltán választották megyebizottsági tagokká.

* **Kitűntetett egyetemi tanárok.** Ö Fel-sége dr. **Vécsey** Tamás budapesti tudományegyetemi nyilvános rendes tanár és rektor, dr. **Sághy** Gyula, dr. **Kézmárcsiky** Tivadar, dr. **Kéll** Károly és dr. **Thevrenk** Emil budapesti tudományegyetemi nyilvános rendes tanárnak és dr. **Ilosvay** Lajos József-megyei nyilvános rendes tanárnak a tudomány és tanügy terén szerzett érdemeik elismeréséül, a **magyar királyi udvari tanácsosi** címet díjmentesen adományozta.

* **Járvány Nagyszalontán.** Szalonta vidékén és különösen Szalontán fellépett a scarlát és difteritisz. Csütörtökön a szalontai összes népiskolákat bezárták bizonytalan időre s így ettől a naptól fogva Szalontán a népoktatás szünetel. Egyedül a gymnasiumban tartatnak még előadások.

* **Az angol kintornások és a búr háború.** Londonból jelentik, hogy az angol pénzügyminiszter, aki a nagy hadiköltségek fedezésére nem győzi az új adókat kigondolni, meg akarja adóztatni a kintornásokat és a vándorzenészeket. A „Daily News” a hírt regisztrálja megjegyzi hogy a pénzügyminiszter talán vagyosabb embereken próbálná a hadi költségeket behajtani. Egy kormánypárti lap viszont azt írja, hogy a pénzügyminiszter helyesen cselekszik, ha a vándorzenészeket megadóztatja mert ezek többnyire ugyanis idegen emberek.

* **Iskolaszéki tagválasztás.** A Szabadság vasárnapi számában közlemény jelent meg, melyszerint a községi iskolaszékben a tegnapi elhunyt **Némethy** Károly elhunytával megüresedett tagsági helyre az iskolaszék több előkelő tagja a reáliskolához kinevezett dr. **Tóth** Mihály volt polg. iskolai igazgató megválasztását óhajtja. Mi már a múlt alkalommal is kifejezést adtunk az iskolaszéki tagsági helyek betöltése iránt táplált azon jogos nézetünknek, mely szerint a tagsági hely betöltésénél a **főgimnázium tanári kara** és **Jánosnóházy** János nyug. igazgatói tanító figyelemre méltassanak; különösen akkor, midőn a tagsági helyre a törvényhatósági képviselők körén kívül eső egyének is kombinációba vétetnek. Ezúttal csak csodálkozásunkat fejezzük ki, hogy a községi iskolaszék elnöke, aki annak idején mikor a harcztartott, szájában a bé e olajágával jelent meg a községi iskolaszékben, megengedi, hogy lapjában ilyen czélzatos közlemény lásson napvilágot, amely ha megvalósulna, ismét kitörne a harczt, a melyet pedig a miniszter bölcsessége, habár áldozatok árán is, megszüntetett. Egyébként **Rimler** Károly h. polgármesterről fel sem tehető, hogy bármely oldalról jövő befolyásolásra, a már — hála Isten — csillapuló kedélyek tüzeire olajat öntsön.

* **Megszökött a fegyház elől.** Schmeisz Adolf János, harminczöt éves szepeshéjai születésű fűszerkereskedőt egy közérkölcsebe ütköző cselekményeért a büntető törvényszék három évi fegyházra ítélte. Schmeisz a súlyos ítéletet megfőlebbezte a királyi táblához, maj a legfelsőbb bírósághoz a kuriához, de hiába, mert mindkét fórum helybenhagyta az elsőfoku ítéletet. Schmeisz neszét vette annak, hogy ügye rosszul áll, Rottenbiller-utcai fűszerüzletét kéz alatt hirtelen eladta s azután keréket oldott. A főkapitányság a napokban a törvényszékhez akarta előállítani, hogy büntetését megkezdje, de a detektívek nem leltek sehoh. Tegnap elrendelték országsszerte körözését.

* **Fémjelek megváltoztatása.** A külföldről érkező arany és ezüst áruk jelzésére használt fémjelek helyett 1902. évi január hó 1-től kezdve új fémjelek fognak alkalmazásba vétetni. Az aranyáruk külföldi eredetének jelzésére egy, — az ezüst áruk külföldi eredetének jelzésére ellenben három különböző nagyságban. Az új fémjelek alakját és rajzát a hivatalos lap vasárnapi száma közli.

* **Rablógyilkos cigányasszony.** Borzalmas gyilkosság történt szombaton este Besenyőn. Mint onnan írják: Csapodi Imre besenyői lakos és felesége szombaton délelőtt elmentek a hetivásárra. Otthon hagyták 10 éves Borcsa nevű leányukat házpásztorinak, szigorúan meghagyva neki, hogy az ajtót zárja be s ki ne mozduljon hazulról. A kis leány azonban unta magát s mivel látta, hogy néhány kis pajtása az utcán futkos, ő is kiment az utcára s játékba elegyedett a többi gyermekekkel. Ez idő alatt egy cigányasszony járt az utcán és a nyitva hagyott utca ajtón bement Csapodiékhoz is. A cigányasszony a mint a házba lépett s látta, hogy nincs otthon senki, rögtön hozzáfogott a lopáshoz. E közben a többi gyermekek figyelmeztették a kis Csapodi Borcsát, hogy ő hozzájuk is bement a cigányasszony. A kis leány hazafutott s nemsokára látták is a többi gyermekek a cigányasszonyt egy batyuval távozni Csapodiéktól, de a kis Borcsát nem látták többet. Jó sokára megjöttek Csapodiék is a piacról s feltűnt nekik, hogy minden ajtó nyitva volt. Keresték a kis leányt, de nem találták sehoh. Végre az utcán tudták meg, hogy egy cigányasszony járt a háznál. Kutatás közben az ágy alatt rátaláltak a kis Borcsa holttestére is, a kinek a fején iszonyu vágás volt látható. A gyilkosság hírére összefutott lakosság kereste a gyilkost s nemsokára el is

fogták Kuru Mária cigányasszony személyében. A kis leány ugyanis akkor lépett a szobába, a mikor a gyilkos egy baltával a ládát akarja felfeszíteni s a mint a kis leányt meglátta, a baltával fejére csapott, a mitől a kis áldozat rögtön kiszenvedett. A gyilkos asszonyt bekísérték a bírósághoz.

* Felolvasás a Kereskedő Ifjak Körében.

Vasárnap d. u. a kereskedelmi csarnok dísztermében nagy érdeklődés mellett tartotta ezen agilis felolvasó ülését. Dr. Kovács S. János egyleti elnök az antiszemitizmusról olvasott fel tartalmas, szép eszmékben gazdag értekezést, mely nagy tetszésben részesült. Majd Löwenstein Zsigmond olvasott fel »A párisi világiállításról«. Vonzó felolvasásában megismertette a párisi világiállítást művészeti, közgazdasági, társadalmi oldaláról; ötletesen ismertette a világiállítást jelentőségét, ennek hasznait, s szellemes, érdekes megjegyzéseivel állandó érdeklődést keltett. A kitűnő felolvasást hosszasan megtapsolták. Végül Goldmann Sámuel szavalta el Petőfi Sándornak »Salgó« című költeményét. A remek költemény a szavaló mélyen átérzett előadásában teljesen érvényesült. A sikerült szavaltat lelkes tapsokkal jutalmazták.

* A romok alá temetve. Bozóki Antalné slarosi lakos pénteken este elment hazulról, hogy a szüleikhez menjen valami dolog megbeszélése végett. Magával vitte 8 éves kis fiát is s odahaza csak a 17 éves fia maradt. Az otthon maradt fiu egy ideig várt anyjára, a ki azzal távozott, hogy fél óra múlva visszatér, mivel azonban este 9 óráig sem jött, az otthon maradt fiu is elment hazulról legénypajtásaihoz. Ejjél felé tért haza a fiu, de anyja és kis testvére még akkor sem voltak otthon. A legény azt hitte, hogy az anyja ott maradt az öreg szülőknél, mivel akkor este nagy szél vihar volt. Másnap reggel azzal ébresztették fel a legényt, hogy anyja és kis testvére halva fekszenek egy ledől fal romjai alatt. Ugyanis pénteken este nagy szélvihar dühöngött, amely rombolásokat vitt véghez az egész környéken. Bozókiné a kis fiával éppen az urasági kert mellett haladt el, amely földből vert fallal volt bekerítve s mikor a nagy vihar a falat 10 méter hosszúságban kidöntötte. A ledől fal maga alá temette Bozókinét és fiát. A szerencsétleneket, ha akkor arra ment volna valaki, még meg lehetett volna menteni, mert mint a vizsgálót kiderítette, a falomlás után csak egy órával később következett be a halál.

* A nyomor áldozatai. Erzsébetfalva közelében a Bányai-telepen, mint nekünk írják, megrendítő szerencsétlenség történt szombaton éjjel. Özvegy Sztano Józsefné mosónő, a ki a telepen lakik, napokig távol volt a háztól s csak este tért haza 4 gyermekéhez, a kik között a legidősebb 12 éves leány s a legkisebb 2 éves fiúcska. A gyermekeknek, miattal anyjuk távol volt, az volt a napi foglalkozásuk, hogy a szénbányának közel eső szemétdombjából szenet válogattak ki s annak egy részét eladták, a másik részét pedig feltűzelték. Kemenczük nem volt a szegényeknek, hanem a helyett egy öreg üstházat tettek be a szobába s abba raktak tüzet s a mellett melegedtek a magukra maradt gyermekek. Szombaton délután egy zsákra való szenet szedtek össze a szemét bányában s azt haza vitték. Este, mikor az édesanyjuk is hazament, az üstházat jól megrakták szénnel s azután vacsorához ültek. E közben megfordult náluk Gatyik Jánosné is, a ki figyelmeztette a családot, hogy azzal nem jó lesz tüzelni, mert szerencsétlenség történhet. Sztanoné azonban azzal nyugtatta meg a szomszédasszonyt, hogy máskor is égett már és nem lett semmi baj. Másnap reggel Gatyikné várta a Sztanójék kis leányát, a ki minden reggel át szokott menni tejért, de

akkor elmaradt. Gatyikné maga vitte át a tejet, de a mint szobába benyitott, a nagy szénfüstöt mit sem látott. A mint a füst a nyitott ajtón kiment, legnagyobb rémületére azt látta, hogy az özvegy és négy gyermeke megfulladva fekszenek. Az egész családot megölte a szén-gáz, ezt állapította meg a helyszínen kintjrt orvos. A szerencsétlenül járt családot közkölségen fogják eltemetni.

IRODALOM.

Aranyhaju asszony. Ily című elbeszéléskötetere hirdet előfizetést Szathmáry Zoltán a következő sorokkal:

Eddig megjelent novellás könyveimet úgy a közönség, mint a magyar sajtó osztatlan tetszéssel, kitüntető rokonszenvvel fogadta. Ez indít arra, hogy legújabb novelláimat *Aranyhaju asszony* és egyéb elbeszélések címen a *karácsonyi* könyvpiacon sajtó alá rendezzem.

A könyv *Basch* Árpád, kiváló fővárosi festőművész által rajzolt művészi kivitelű címképpel, előkelő kiállításban december hó végén fog megjelenni. Előfizetési ára füzve 2 korona, diszkótésben 4 kor. Gyűjtők öt előfizető után tiszteletpéldányt kapnak. Előfizetési pénzek alábbi címre küldendők.

Kassán, 1901. november havában.

Szathmáry Zoltán,

a »Felsőmagyarország« pol. napilap felelős szerkesztője.

Az »Egyházi Közlöny« 48. száma a következő tartalommal jelent meg: Vezérczik: Gyermekmenedékhelyek. — Egyházi értesítő. — Tárcza: Nero szülőltje. — Orvoslást a hitoktatók sérelmének! — Hétről-hétre. — Pro domo. — Református liberálizmus. — A korális kérdés megisméllése. — The Liberation Society. — Fajszereget. — Miniszteri határozat. — Kérdések és feleletek. — Irodalom. — Személyi hírek. — Memento. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

A megrendelések Budapest, VII., Szegényháztér 8. sz. alá a szerkesztőségbe küldendők. Előfizetési ára egy évre 10 kor.

EGYESÜLETEK.

Ülés a kath. körben. A nagyváradai kath. kör választmánya holnap, szerdán délután 6 órakor ülést tart.

ZENE ES MUVESZET.

Küry és Werner hangversenye.

Az Operaház legkisebb termetű, de a legmagasabb célig emelkedő tenoristája együtt lépett fel a Népszínház ünnepelt divájával — és a Fekete Sas nagyterme nem telt meg teljesen közönséggel.

Sajnálatos ez az érdeklődés-hiány annyiban, hogy így Nagyvárad zeneértő és színházlátogató közönségének csak egy része hallhatott végre *igazi tenoristát*.

Werner Albert ur (már csak írjuk magyarul a nevét, ha a magyar kir. Operaház tagja) az igazi nagy tenoristák kivesző fajából való. Hangja nagy terjedelmű s egész terjedelmében csengő, tiszta és erős. Sem a legmagasabb hangjain nem lehet érezni erőlködést, sem mélyebb hangjain gyengülést. Csupa könnyedség és biztonság egész éneke. A hangokkal együtt érez a művész is, úgy, hogy szinte az egész ember élő dallamnak látszik.

Belpőnek *Matley*: Non è ver-jét énekelte

s ebben hangja imponáló erejével egyszerre megragadta a közönséget. Majd hocsánato: kért, hogy a magyar nyelvet még nem bírja eléggé s így németül kénytelen énekelni. Német programmszámai közül a két elsőben hangja finom lágyságát mutatta be (Ganz: *Mi a szerelem?* Ez a szerelem), majd három nehéz, de hatásos műdallal (Meyer Hellmund: *A varázsdal*, Herzmann: *Csak egyszer mondd*, igen, Beer: *A világ enyém*) ragadta viharos tapsokra a közönséget. Férfias és mégis szívhez szóló, művészi éneke olyan hatást keltett, hogy a műsort kénytelen volt két számmal megtoldani. Egyik egy magyar dal volt: *Csak egy kislány van a világon*, melylyel természetesen óriási lelkesedést ért el, másik egy melodikus olasz dal.

Az est másik érdekessége *Küry Klára* fellépte volt. Csodálkozva emlegetik néha vidéken, hogyan tudja Küry Klára annyi kitűnő versenytárs között mégis fentartani elsőségét? A ki tegnap látta őt, az érti a hatás titkát: hangjával úgy tud bánni, az előadó művészetet oly magas fokra emelte, hogy lehetetlen előtte meg nem hajolni. Sokkal inkább *művésznő*, mint *énekesnő*, s ezért érthető a budapesti lapok elragadtatása, mikor nemrég Székely Irént hallották énekelni a Népszínházban, de érthető az a tanácsuk is, hogy ha Székely Budapestre megy, *csak* az operához szerződ-jék. A Népszínháznak *Küry Klára* maradt büszkesége, féltett csillaga: ott az ő tehetsége tud igazán érvényesülni. Kuplékat, szellemes dalocskákat alig lehetne hatásosabban előadni, mint Küry; s az ő tehetségének ezen irányát semmi sem tünteti fel inkább, mint az a tény, hogy legsikerültebben a — francia kuplékat adta elő. Magyar programmszámai közül is a kuplészerűek ragadták viharos tapsokra a közönséget; ezekben volt igaz tűz, temperamentum, élénkség s végtelenül bájos előadás. Kitűnően adta elő a híres *Czérnaszál-kuplét* s a régi, de mindig jó *Dalt a puskaporrról* meg a *Dalt a regementről*. Neki is meg kellett toldania műsorát a kínai lány dalával (*San Toy*), a *C'est l'histoire amoureuse* kezdetű kacagódallal s pár magyar dallal, melyek természetesen mind viharos tapsokat provokáltak.

Végül elismeréssel kell megemlékeznünk *Tarnay Alajos* urról, ki nemcsak precízül kísérté valamennyi énekszámot, hanem azonfelül önálló zeneszámmal is szerepelt, előadván pompás technikával, magyaros tüzrel *Liszt* egyik magyar rapszódiaját. —r.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR.

Kedd: Lecouvrier Adrienne (Hegyesi Mari vendégföllépte.)

Szerda: Suhancz.

Csütörtök: Doktor Klausz.

Péntek: A szívem (előszőr.)

Szombat: Fauszt.

Vasárnap:) d. u. Boszorkányvár.
) este Ocskay brigadéros.

Suhancz. Amon Margit, ki helyett gyöngülése miatt vasárnap a »Suhancz«-ban Örley Flóra játszott, szerdán lép föl a népszerű, jeles operett címszerepében.

Nyárai Antal meggyógyult. Nyárai Antal, a színház kiváló színésze, kinek betegsége némi nehézségeket okozott a műsor összeállításánál, mint örömmel értesülünk, egészen jobban van s néhány nap múlva színpadon látja viszont a nagyváradai közönséget.

Suhancz. Kontinak egyik legsikerültebb, ismert, kedves dallamokkal telt operettjét újtották fel vasárnap este. A czimszerepet *Órley Flóra* játszotta. Természetes, temperamentumos játéka, mely minden feltűnési vágytól ment s igazán művészi értékű, valóban felvillanyozta a publikumot. Sokszor hívták a lámpák elé. *Bérczi Gyula* Bizot szerepében ügyes volt; kupléit (bár kissé unalmas már a Kecskeméthy és a villamos théma) többször megisméltették. Nagyon jó volt és sok derűtséget csinált *Füredi*, ki a fűszeresek-fűszeresét, Durandot mutatta be. *Székely Anna* és *Pintér Imre* nagyon szépen énekeltek, ellenben *Lányi Edith* nem volt hangjánál. (m)

A Vörös talár. Brioux nagyhatású drámáját a Vörös talár adták az este félig telt ház előtt *K. Hegyesi Marival* a főszerepben. A második és a negyedik felvonás végjeleneteiben bebizonyította az örök tételt, hogy a férfi a nő sem az emelkedésben sem a süllyedésben nyomon követni nem képes, egyáltalán játékaiban haladást tapasztalunk, míg a premiere alkalmával ugy hangjában, mint játékaiban oly sok volt a mesterkéeltség, az este általában igen tetszett, méltó partnere volt *Szarvasi*, a ki valódi férfi módra harcolt ellene s közdöntő oldala mellett. *Peterdy* is kiaknáta háttérben szerepét teljesen. Igen sikerült volt *Dési* a ki a 3 felvonásbeli végjelenete után szintén a lámpák elé hívták.

Epizód szerepében kivált *Krasznai*.

A színlap összeállítására azonban több gondot fordíthatna a vezetőség. *Yanetta* szerepére *Kacziány Viola* volt kívánva. (rs.)

K. Hegyesi Mari vendéjátékai. *K. Hegyesi Mari* asszony, a színház kitűnő vendégművésznője, ma, »Lecouvreur Adrienne«-ben, Nagyváradon rég nem látott jeles darab czimszerepében lép föl. A darabban *E. Kovács Mariskának*, *Kacziány Violának*, *Szarvasi Sándornak*, *Krasznaynak*, *Bognárnak* és *Patakinak* vannak nagyobb szerepei.

Szivem. Ez a szellemes, sziporkázó francia vígjáték, mely rövid idő alatt jubileumot ült a Vigszínházban, a jövő héten kerül színre nálunk. A darab finom sikamlósságán enyhíteni fog a precíz, gyorsmenetű előadás, melyet már jó előre is ajánlunk a mulatni vágyó közönség figyelmébe. A darab pénteken kerül színre.

A bolond. Rákosi Jenő és Szabados nagy stílusú énekes darabjának a »Bolond«-nak premiérjére készül nagy ambícióval most a társulat énekes személyzete. A kivételes komoly, drámai hatású, gyönyörű muzsikájú darab főbb szerepeit *Székely Irén*, *Lányi Edith*, *Székely Anna*, *Kulinyi Mariska*, *Pintér Imre*, *Hunfi Imre* stb. játsszák.

REGÉNY-CSARNOK

A Polanieczki-család.

Irtá: *Sienkiewicz Henrik*. — Fordította: *Kolosváryné-Korányi Ilona*.

33.

— De ugy mondják, hogy nagyon is hajlandó volna erre. Legalább *Bigiel* értésemre adta ezt. Azt állítja, hogy *Krzemien* vétele nagyon is előnyös volt az ügyvédre nézve. Különben, ha a helyszínén leszel, jobban értesülsz majd a részletekről, mint a mennyit én elmondhatnék.

— S hol vannak *Plawiczkiék*?

— Varsóban. Egyelőre vendéglőben laknak. A leány nem csunya. *Rokoni* minőségemben meglátogattam őket. Rólád beszélünk.

— Nem kereshetél volna reájuk nézve kellemesebb beszéd tárgyat?

— Miért? Az öreg *Plawiczki* azt mondja, hogy nagyon meg van elégedve a dolgok ilyen fordulatával. Szerinte, igaz, hogy akarod ellenére, de szolgálatot tettél neki. Aztán megkérdeztem *Mária* kisasszonyt, mi lehetett oka annak, hogy *Krzemien*be való utazásod előtt sohasem látott. Azt mondta, hogy külföldön voltál, mikor ő először több időt töltött Varsóban.

— Igaz. Akkor ügyeink fogva tartottak Berlinben.

— Hát ismétlem, nem vettem észre, hogy neheztelnének rád. Bár nem volna csoda, ha a fiatal leány, a ki ugy mondják, rendkívüli módon ragaszkodott szülőföldjéhez, ellenséges érzülettel viseltetnék irántad. Tény az, hogy ha így is van, viselkedése semmiképpen sem árulja el ezt.

— Meg lehetsz győződve, hogy haragját éreztetni fogja velem! De nem térek ki előre, érkezésem után mindjárt másnap fölkeresem őket.

— Valamire kérnék? Vedd el te a hugomat! . . . Köztünk maradjon a szó, szívesebben vállalnálak sógornak mint Maszkó urat!

— A te kedvedért megkísérlem! — felelt tréfálkozva *Polanieczki*, s elváltak egymástól.

VIII.

Varsóba érkezve, *Polanieczki* másnap szokatlan díszben indult *Plawiczkiék* szállodájára felé. Utközben a gondolatok serege ostromolta. Elképzelte, hogy mit fog szólni, mit fog felelni ilyen vagy olyan esetben, s azon töprengett, minő fözdatásra talál?

— Őszinte leszek, — mondogatta önmagában, — ez az eljárás mindig a legegyszerűbb s a legcélszerűbb.

Nemsokára ott állt a vendéglő kapuja előtt s szívének dobbanását kalapácsütésként érezte keblében.

Szorongatásában szinte azt kívánta:

— Hátha nem lennének itthon! Leadnám névjegyemet s megválna, hogy *Plawiczki* kötelességszerűen viszonzná látogatásomat!

De kérdezősködésére a portás azt felelte, hogy itthon vannak. Felküldte névjegyét s néhány pillanat múlva a pinczér föltessékelte a lépcsőn.

Krzemien volt ura az íróasztal mellett ült. Közbe-közbe bodros füstfelhőket eregetett hosszúszerű pipájából. Mikor *Polanieczki* megjelent az ajtóban, félig visszafordult s aranykeretű csipetűjét szeméihez emelve:

— Isten hozott! — kiáltotta feléje. — Jer közelebb pajtás!

A fiatal ember meghajtotta magát.

— Bukackitól értesültem, hogy Varsóban vannak s tiszteletemet kívántam tenni.

— Nagyon szép tőled. Az igazat megvallva, nem vártam utolsó találkozásunk óta, a mely a te hibád, kizárólag a te hibád folytán, minden volt inkább, semmint kellemes. De miután te megtetted az első lépést, szívesen borítom a feledés fátyolát a multra, s mint családfele tárt karokkal fogadlak.

Plawiczki valójában csak ujjainak hegyét nyújtotta az asztalon keresztül *Polanieczki* felé.

— Vigyen el a manó, — elmélkedett ez magában, — ha a te kedvedért jöttem s elnézésedre a legkevésbé is vágyom! — De főnhangon így szólt:

— Tehát végleg letelepedtek Varsóban?

— Igen s Isten látja lelkemet, hogy én, falusi ember, a ki megszoktam a hajnali kelést, hogy az ezerféle mezei munkához lássak, itt a nagyvárosban idegennek érzem magamat. De végre is, elzárhattam-e még tovább a leányomat a világtól? Tudod, fiam, az élet csak az áldozatok hosszú láncolata!

Polanieczki csak fél füllel hallgatta. Figyelme másra irányult. A szoba, a melyben bátyja fogadta őt, egy mellékszobára nyílt s ennek ajtaja zárva volt. Stas tekintete folyton erre az ajtóra tévedt. Az ott kétségtelenül *Mária* szentélye s a leány meg sem jelenik.

(Foly. köv.)

Szigligeti-Színház.

Folyószám 67.

Idénybérlet 65.

Nagyváradon, kedden, 1901. decz. 3-án

Lecouvrier Adrienne.

Színmű.

HELYARAK: Nagypáholy 7 fr. Földszinti és első emeleti páholy 6 fr. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr., Támlászék 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárműtás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Holnap szerdán, decz. 4-én

S U H A N C Z.

Operett.

TANUGY.

Érettségi vizsgálat.

A helybeli premontrai r. főgimnáziumában a második javító s pótló vizsgálat szóbeli részét f. évi december hó 14-én fogják megtartani. A felvételi, magán- és érettségi vizsálatok napjai az intézet hirdető tábláján olvashatók. Nagyvárad, 1901. december 3.

Az igazgatóság.

TAVIRATOK

A pápa beteg.

Budapest, decz. 2. (Saját tud. táv.) Rómából jelentik, hogy *XIII. Leo* pápa nagybeteg. Ereje folyton fogy, állapota aggasztó s hirtelen beálló katasztrófától lehet tartani.

Anarkista a király közelében.

Budapest, decz. 2. (Saját tud. táv.) A napokban fogták el Eszéken *Nemecser Károly* hirhedt anarkistást, kiről a vallatás folyamán kitűnt, hogy ő Felsege ellen merényletet tervezett. Gödöllőn járt október végén s az erdővéd feleségétől kérdezősködött, hol vadászik a király. Az asszonynak feltűnt a különös viselkedésű ember s figyelmeztette férjét a gyanus esetre. Daczára minden óvintézkedésnek megtörtént, hogy huszonöt lépésnyire jutott a királyhoz. A csendőrök azonban ideje korán észrevették és zajtalanul eltávolították az erdőből.

A búr háboru.

Fokváros, december 1. Sir Gordon Springg miniszterelnök beszédet mondott, a melyben kiemelte, hogy Fokföld harcban álló serege 18.000 emberből áll, a kiknek háromnegyed része lovas. A kormány a hadvezetőséggel karöltve jár el. A helyzet az országban napról-napra jobb. Az ellenséget és a lázadást lassanként elnyomják. A nagy haderő fentartásának óriási költségei mindenesetre nagy terhet rónak az országra, de a kilátások nem rosak, noha nagy kölcsönt kell majd fölvenni. (m. T. I.)

A katonai létszám szaporítása.

Bécs, decz. 2. (Saj. tud. távirata.) *Krieghammer* közös hadügyminiszter a szombati koronatanácson, száz új gyalogzászlóalj szervezését hozta javaslatba. Ugy a magyar valamint az osztrák pénzügyminiszter erősen tiltakozott ezen horribilis kiadást igénylő ujtás ellen. Határozat hozatalra még nem került a sor.

A spanyol kamarából.

Madrid, decz. 2. Több kormánypári képviselő holnap a kamarában bizalmatlansági szavazatot fog indítványozni a pénzügyminiszter ellen azért, mert elrendelte, hogy bizonyos behozatali cikkek vámját aranyban kell fizetni. Azt hiszik, hogy miniszterválságra kerül a dolog. (M. T. I.)

A német vámtarifa tárgyalása.

Budapest, decz. 2. (Saját tud. táv.) Berlinből jelentik, hogy a német vámtarifa tárgyalása ma vette kezdetét. A tarifa javaslatban, mely Magyarországra cseppet sem előnyös, még döntésre sem került a sor, de félős, hogy a javaslat el lesz fogadva. Maga a kancellár is hatalmas beszédet tartott a javaslat mellett.

Kinai ügyek.

Peking, decz. 1. Csing herceg értesítette a követeket, hogy az udvar Pekingbe utazását a császárné kimerültsége miatt elhalasztotta. Az udvar fogadására való előkészületek nagyban folynak Pekingben. A palotákat, templomokat és középületeket újra befestették és bearanyozták. A császár és az özvegy császárné a szentváros főkapuján fog bevonulni, a többiek a mellékkapun. Az uton mardzsú zászlósorak fognak sorfalat állani. (M. T. I.)

Öngyilkos osztályfelügyelő.

Belgád, decz. 2. A közlekedésügyi miniszterium postaügyi osztályának felügyelője, Popovics Gorcsa Gergely ma hivatalában agyonlőtte magát. Popovics ellen a miniszterium vizsgálatot indított, mert azzal gyanúsították, hogy összekötésben állott Zunics pozsegi postaigazgatóval, aki 40.000 frank elikkasztása után megszökött.

A kínai helyzet javulása.

London, december 2. Pekingben a helyzet nagyon javult. Az idegen parancsnokok szigorú fegyelem alatt tartják embereiket, az idegeneket megsértő támadókat pedig szigorúan büntetik. A kínai lako ság, a mely a kínai hivatalnokoknak egy intésére engedelmeskedik, nem tanusit ellenséges magatartást az idegenek iránt. A városban és környékén nyugalom van, kivéve azokat a helyeket, a hol rablók vannak. A főbb kínai hivatalnokok nagyon igyekeznek a főbb diplomáttákkal érintkezni. Az özvegy császárné rendeletet bocsátott ki, a melyben szabályozza a tanítást azokban az iskolákban, amelyekben idegen tudományokat fognak tanítani. A kínai keresztények ellen elkövetett erőszakosságokért és az általános kártérítésbe bele nem foglalt vagyronrongálásokért járó kártérítések tárgyában a tárgyalások befejeződtek.

Az ezeken a címeken fizetendő kártérítést 5 millió taelben állapították meg, a mely összegből 3 millió Csili tartományra jut. A kínai kormány és az idegen követek között az új tarifa szerint fizetendő vámok tekintetében különféle kérdések merültek fel, mert Robert Hart politikája arra irányul, hogy ilyen

kérdések eldöntésénél lehetőleg figyelembe kell venni az importőrök érdekeit. (M. T. I.)

Megbüntetett polgármester.

Brassó, decz. 2. (Saj. tud. távirata.) A fegyelmi tanács ma mondott ítéletet *Heimsch* és *Erkel* ügyében, kik a választók névjegyzékének elkészítésénél több székely szavazó polgárt kihagytak. A fegyelmi tanács ezen hanyagságáért *Heimsch* polgármestert 1000 korona, *Erkel* jegyzőt 600 korona pénzbüntetéssel sújtotta.

Népgyűlés Buller érdekében.

London, december 1. Tegnap a Hyde-parkban Buller érdekében népgyűlés volt, a melyben főleg iparos-egyesületek vettek részt zászlóval és zenekarral. A gyűlés nyugodtan folyt le és olyan határozatokat hozott, amelyekben Buller tábornoknak rokonszenvét fejezte ki. (M. T. I.)

A kínai trónörökös kitagadása.

London, december 2. A Standard jelenti Tiencinből, hogy császári rendelet jelent meg, amely Pucsun trónörökösét, akinek rossz magaviselete a császárt megbotránkoztatta, megfosztja a trónörökléstől. Hir szerint Junglu mindenképpen rajta volt, hogy az udvart lebeszélje arról, hogy most már visszatérjen Pekingbe. Ugyan ennek a lapnak egy sanghaji távirata megerősíti Pucsun kitagadásának a hírét, amelynek oka állítólag az, hogy Pucsun fia Tuan hercegnek, az utolsó zavargások szerzőjének. Pucsunnak a hercegi címert adományozta a császár, de egyttal megparancsolta neki, hogy a palotát rögtön hagyja el. Sangsejit, a császár volt gyámját, londoni, római és brüsszeli követté nevezte ki. (M. T. I.)

Carambolázó tengeri hajók.

San-Francisco, decz. 1. A San Salito és San-Rafael hajók, a melyek San-Francisco és San-Salito között közlekednek, tegnap este a sűrű ködben összeütköztek. A San Rafael, a melyen 200 utas volt, tíz perc alatt elsüllyedt. Az utasok nagy részét fölvette a San Salito, a mely nem rongálódott meg nagyon. A San Salito az összeütközés után folytatta útját San-Francisco felé. Azt hiszik, hogy legalább 20 utas vízbe fullt, az elsüllyedt hajó kapitánya azonban azt hiszi, hogy egyik utasa sem vesztette életét. (M. T. I.)

Colon.

New-York, decz. 1. A »General Prinzo« kolumbiai hadihajóról 700-nál több katonát szállítottak partra. A Colon mellett folyó utolsó harcokról még a következőket jelentik: Csütörtökön Barer tábornok, a ki egy kis magaslattal szállott meg Béna Vista mellett, éppen utat készült törni az erdőn keresztül, a mikor a konzervatívok egyszerre hátulról és előlről megtámadták. A harc a fölkelők teljes vereségével végződött, a minek következményei Colon kapitulációja volt. Az ütközetben sok tiszt esett el a kormánycsapatok részéről. Azt hiszik, hogy Colon feladása a panamai területben majdnem halálos döntést adott a felkelők ügyének, noha kétségtelen, hogy a hegyek között újra megkezdődik a guerilla-harc. A kolumbiai kormány ismét cenzurálja a táviratokat. (M. T. I.)

KOZGAZDASAG.**A szőlőbirtokosság figyelmébe.**

A nagyvárad városi szőlő-telep kezelő bizottsága által megállapított és a városi tanács által jóváhagyott árak szerint következő oltványok bocsájtának eladásra:

1. 40.000 (negyvenezer) drb. faj tiszta elsőminőségű gyökeres fás oltvány darabja 16 fillér.
2. 6.000 (hatezer) drb. egy éves gyökeres zöld oltvány darabja 12 fillér.
3. 24.000 (huszonegyezer) drb. sima zöld oltvány darabja 10 fillér.
4. 30.000 (harmincz ezer) drb. igen szép dus gyökérzetű két éves ripária 100 drb. 2 kor. 40 fillér.

Felhívom a nagyvárad szőlőbirtokosokat, hogy megrendeléseiket alulírott nál **december 20-áig** sziveskedjenek annál is inkább megtenni, miután azon időn túl megrendelés már csak azon esetben lesz elfogadva, ha esetleg kimaradás fog mutatkozni.

Figyelmeztetem egyttal arra is a t. megrendelőket, hogy igazoló utalványokat nálam átvenni, az abban kitett összeget a városi pénztárnál befizetni és a befizetett bárcza felmutatása mellett oltványaikat legkésőbb február hó utoljáig átvenni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1901. december 3.

Markus János,
hegybíró.

Zár alá vett község. Szurdok bihar-megyei községben a sertésvész fellépett. A hatóság zárlatot rendelt el a községre.

Most lehet legolcsóbban
női és férfi fehérneműt, vásznat és asztalneműt
beszerezni!

Menyasszonyi kelengyék!

Teljes végeladás!

Kunz József és társa czég,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

	Budapest, decz. 2.
Buza októberre	7.84
Buza áprilisra	8.30
Tengeri	5.14
Rozs okt.	6.69
Zab ápr.	6.98
Káposzta, repce, aug.	—

Értéktőzsde

	Budapest, decz. 2.
Osztrák hitel	625.50
Magyar hitel	629.50
Allamvasut	624.50
Rimamurányi	416.—
Magyar jelzálog	483.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. decz. 2-án.

Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	121.25
Magyarvasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.25
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	118.75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	93.—
Italmérési jog megváltási kötvény	99.90
Horváth-szlavónföldterhermentesítési kötvény	98.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	174.50
Tiszszabályozás szept. sorsjegyek kölcsön	146.—
Osztrák járadékpapírban	98.50
Osztrák járadék ezüstben	98.50
Osztrák járadék aranyban	118.90
Osztrák korona járadék	95.50
Osztrák államsorsjegyek	139.50
Osztrák magyar bank részvény	16.—
Magyar hitelbankrészvény	657.—
Osztrák hitelintézet részvény	649.—
Párisi vista	95.15
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.03
Németbirodalmi márká	117.10
London vista	289.80
20 márkás arany	38.42

Marha ártáblázat 1901. nov. hó 26-ról.
Egy pár első rendű jármás ökör 640 710, egy

tehén 110—240. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 160—240. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 120—180, 2 drb. veres borju 36—54, 1 drb. fél éves borju 44—56, 1 drb egy éves borju 46—74, két éves borju 70 230. 1 drb hizott sertés 74—130, 3 ár fél éves 34—38, 1 pár egy éves sertés 44—70, 1 pár két éves sertés 76—120. 1 drb igás ló 180—240, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—36. 1 pár bojubőr 10—22, 1 pár lóbor 10—20.

Forgalmi kimutatás 1901. évi nov. hó 26-ról. Tiszta buza körülbelül 1800 hltr, kétszeres buza 100 hltr, rozs 400 hltr, árpa 140 hkl, zab 170 hltr, tengeri 1200 hltr, burgonya 450 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 200 drb, félhizott 250, sovány 120, süldő 400, malac 390, hizott marha 200, jármás ökör 350 fejős tehén 270, borju 290, bivaly 9, juh és kecske 100, ló 317.

A szerkesztésért felelős:

B o r k i á l l i t á s .

A színházi bor és sörcsarnokomat (bodegát) eladtam, és ezen vállalatához beszerzett nagyobb mennyiségű **168 féle** magyar, francia pezsgőt, bel- és külföldi különlegességű boraimat, mai napon fűszer és csemege üzletemben **kiállítottam.**

Ennélfogva tehát alkalma nyílik a nagyérdemű fogyasztó közönségnek azt megtekinteni és meggyőződni arról, hogy **kitünő minőségre, mint előnyös árakra nézve minden versenyt kizár.**

Megemlítem még asztali boraimat: úgy hordóban mint literes palaczkokban **36, 40 és 50 krajczár literje.**

Saját termésű ürmös borom . . . . . **50 kr. literje**

» » veres borom . . . . . **45 »**

Vidékre 50 literen felül minden bor 100 literje **8 forinttal olcsóbb.**

Kiváló tisztelettel

K Á D Á R J Á N O S .

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. szám.

Művek,
folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.
Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,
számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.